

Ireneusz Kraś

EUROPEJSKI SYSTEM BANKÓW CENTRALNYCH INSTYTUCJĄ O CECHACH PAŃSTWA FEDERACYJNEGO

WSTĘP

EUROPA TO STOSUNKOWO niewielki region świata pełniący wyjątkową pozycję polityczną, gospodarczą i militarną. W tym obszarze mamy do czynienia z ciągłymi procesami integracyjnymi. Dotyczą one zarówno sfery gospodarczej, jak i sfery politycznej. Szczególne działania na tym polu należy zawdzięczać zwolennikom i takim autorytetom integracji jak Jeanowi Monetowi, Robertowi Schumannowi z Francji, Konradowi Adenauerowi w Niemczech, Altierowi Spinnelliemu i Alice de Gasperiemu z Włoch oraz Winstonowi Churchillowi z Wielkiej Brytanii.

Dążenia do jedności Europy przybierały różne koncepcje. Należy stwierdzić, że od początku toczyły się w wymiarze międzynarodowym, obejmując nawiązywanie więzi pomiędzy uczestnikami stosunków międzynarodowych jakimi są suwerenne państwa. Zasadniczymi motywami związanymi z integracją Europy w okresie powojennym były dążenia do odrzucenia katastrofalnej w skutkach polityki nacjonalizmu i totalitaryzmu oraz ugruntowanie mogącego im zapobiec systemu demokratycznego¹.

Zbigniew Brzeziński przewidywał możliwy rozwój sytuacji na kilkadziesiąt najbliższych lat. Przedstawił trzy różne scenariusze. Pierwszy mówił, że powstanie stopniowo rozszerzająca się i jednocząca Europa. Sam proces będzie przebiegał powoli i z przerwami. Zastój polityczny w którym Europa nie wyjdzie poza obecny stopień integracji, a Europa Środkowa pozostanie pod względem geopolitycznym ziemią niczyją to drugi scenariusz. Można stwierdzić, że dziś nie realizowany.

¹ D. Mielczarek, *Pozycja i rola Unii Europejskiej w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2003, s. 43.

Ostatni scenariusz przedstawiony przez Brzezińskiego mówił, że Europa może stopniowo rozpaść się na części i wskrzesić dawne tradycje rywalizacji².

Obecnie w Europie z wielu różnorodnych idei integracyjnych najważniejsze dziś są trzy: konfederacyjna, federacyjna i funkcjonalna³. Idea federacyjna dąży do utworzenia europejskiego państwa federalnego dysponującego ponadnarodowymi organami władczymi. Czy obecnie w Unii Gospodarczej i Walutowej występują instytucje o charakterze federacyjnym? Jak powierzone im zadania przyczyniają się do wzmacniania integracji polityczno-gospodarczej w Europie? Wyjaśnienie tych pytań winno stanowić odpowiedź na fundamentalne pytanie. Czy integracja polityczno-gospodarcza Unii Europejskiej zmierza w stronę federacji państw czyli „państwa związkowego”?

POWSTANIE EUROPEJSKIEGO SYSTEMU BANKÓW CENTRALNYCH

ROZWOJOWI WYMIARU MIĘDZYNARODOWEGO Unii Europejskiej towarzyszyło pogłębianie integracji gospodarczej. Stała się ona jej podstawą. Powstanie Unii Gospodarczej i Walutowej wymusiło konieczność przebudowy dotychczasowego systemu narodowych banków centralnych. Spowodowało to również powołanie nowej instytucji o charakterze banku centralnego Unii Gospodarczej i Walutowej. Wydarzenia te miały ogromne znaczenie historyczne, wydaje się, że nie zawsze docenione przez współczesnych polityków i badaczy. Powodują one, że procesy integracji europejskiej (gospodarcze i polityczne) stają się praktycznie nieodwracalne ponieważ wyjście ze strefy euro grozi zbyt katastrofalnymi skutkami, aby mogło być rozpatrywane jako opcja realistyczna⁴. Przedstawienie integracji w takim świetle potwierdza dążenia do federacyjnego modelu państwa, chociaż według Jeana Moneta jest to urzeczywistnienie koncepcji integracji funkcjonalnej. Nie przewidywał on od razu wspólnego państwa federalnego, ale stopniowe tworzenie wspólnych instytucji powołanych do realizacji wspólnych działań⁵. Przejawem treści federalistycznych w integrującej się Europie są:

² Z. Brzeziński, *Wielka szachownica. Główne cele polityki amerykańskiej*, Warszawa 1998, s. 92–93.

³ K. Łastawski, *Procesy integracyjne w Europie*, [w:] *Międzynarodowe stosunki polityczne*, red. M. Pietraś, Lublin 2006, s. 225.

⁴ D. Mielczarek, op.cit., s. 52.

⁵ R. Wierzeba, *Europejski Bank Centralny*, Warszawa 2003, s. 41.

- wspólne polityki Unii (m.in.: rolna, transportowa, handlowa),
- wspólne regulacje prawne,
- znoszone bariery graniczne między poszczególnymi państwami UE,
- wspólne obywatelstwo Unii (uzupełniające obywatelstwo narodowe),
- wspólna symbolika (flaga, hymn),
- wspólna waluta (euro),
- ponadnarodowe instytucje Unii (Parlament Europejski, Komisja, Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny)⁶.

Podpisany w 1992 r. Traktat z Maastricht nosi znamiona federalizmu⁷, o czym świadczą między innymi perspektywy wprowadzenia wspólnej waluty. Powstanie Unii Gospodarczej i Walutowej wymusiło konieczność przebudowy bankowości centralnej krajów do niej należących. Sytuacja ta spowodowała również konieczność powstania nowej instytucji o charakterze ponadnarodowym, która pełniłaby rolę banku centralnego strefy euro. Zgodnie z Traktatem z Maastricht tę funkcję miał realizować Europejski System Banków Centralnych, w skład którego wchodzi Europejski Bank Centralny jako jednostka centralna i współpracujące z nim narodowe banki centralne. Nowo powstały bank funkcjonuje w oparciu o jedną z podstawowych zasad bankowości centralnej Unii Europejskiej jaką jest federalny charakter⁸.

Utworzenie Europejskiego Systemu Banków Centralnych było wzorowane na federalnym systemie bankowości centralnej w Stanach Zjednoczonych i Niemczech. Funkcję banku centralnego USA pełni System Rezerwy Federalnej składający się z dwunastu Banków Federalnych oraz centralnej instytucji zarządzającej Rady Gubernatorów (*Board of Governors*). Rada Gubernatorów składa się z siedmiu osób, które posiadają znaczną niezależność. Mianowane są na czternastoletnią kadencję przez prezydenta Stanów Zjednoczonych. Następnie nominacja jest zatwierdzona przez Senat, a co dwa lata wymieniany jest jeden z gubernatorów. Rada Gubernatorów i prezesi dwunastu banków Rezerwy Federalnej są odpowiedzialni za politykę pieniężną realizowaną w oparciu o regulację poziomu rezerw obowiązkowych, operacjach otwartego rynku oraz ustalaniu poziomu stóp procentowych. Ważnym dla amerykańskiego Systemu Rezerwy Federalnej jest ustalanie poziomu stóp procentowych. Instytucją odpowiedzialną za to zadanie jest

⁶ K. Łastawski, op.cit., s. 226–227.

⁷ Por. W. Bokajło, *Teorie i rozwój federalizmu – pojęcia i zasady*, [w:] *Federalizm teorie i koncepcje*, red. W. Bokajło, Wrocław 1998 r., 25–143.

⁸ R. Wierzeba, op.cit., s. 39.

Federalny Komitet Otwartego Rynku składający się z siedmiu członków Rady Gubernatorów oraz pięciu z dwunastu prezesów banków Rezerwy Federalnej.

Twórcy europejskiego systemu bankowości centralnej skorzystali również z doświadczeń niemieckiego systemu. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie polityki pieniężnej na terenie Niemiec był Federalny Bank Niemiec (Deutsche Bundesbank), na czele którego stoi zarząd składający się z ośmiu osób. W skład tego systemu wchodziły jeszcze centralne banki regionalne, które posiadały dużą niezależność wykonawczą i organizacyjną. Najwyższym organem decyzyjnym w niemieckim systemie bankowym była Rada banku centralnego, która podejmowała decyzje związane z polityką pieniężną. W jej skład wchodziła członkowie zarządu i dziesięciu prezesów regionalnych banków centralnych.

Wykorzystanie doświadczeń amerykańskiego i niemieckiego systemu bankowości centralnej związane było z renomą i uznaniem dla tych instytucji w świecie. W przypadku tych dwóch systemów występowało jednak pewne udogodnienie ponieważ realizacja polityki pieniężnej odbywała się na obszarze jednolitego państwa federalnego. W przypadku Unii Gospodarczej i Walutowej odbywa się to na obszarze szesnastu suwerennych państw. Jest to zupełnie odmienna sytuacja, gdzie każde państwo wyraża dobrowolną zgodę na objęcie jego obszaru polem działania Europejskiego Systemu Banków Centralnych.

ESBC

JAKO INSTYTUCJA O CECHACH PAŃSTWA FEDERACYJNEGO

NOWO POWSTAŁY SYSTEM europejskiej bankowości centralnej czyli Europejski System Banków Centralnych został zdefiniowany jako organizm o cechach państwa federalnego, złożony z regionów, będących w tym wypadku odrębnym państwem. W związku z tym, w ramach banku centralnego Unii zostało zapewnione uczestnictwo prezesów narodowych banków centralnych w kolegiальnym systemie podejmowania decyzji w sprawach polityki pieniężnej⁹.

Powstanie Europejskiego Systemu Banków Centralnych oznaczało nieuniknione zmiany w przepisach dotyczących kompetencji i zadań centralnych banków państw członkowskich Unii Europejskiej. Oznacza to, że podstawowe zadania banku centralnego stają się zadaniami Europejskiego Banku Centralnego, natomiast podstawowe kompetencje organów narodowych banków centralnych przechodzą

⁹ L. Oręziak, *Euro – nowy pieniądz*, Warszawa 2003, s. 48.

na szczebel organów decyzyjnych EBC¹⁰. Nie odbywa się to jednak automatycznie. Zgodnie z art. 109 TWE każde państwo członkowskie Wspólnoty Europejskiej zapewnia najpóźniej z datą powstania ESBC zgodność swojego ustawodawstwa krajowego, w tym statutu krajowego banku centralnego, z Traktatem i Statutem ESBC¹¹.

Na pewno po wstąpieniu do strefy euro rola banku centralnego ulega zmianie, ponieważ zostanie on zmuszony oddać przywilej prowadzenia polityki pieniężnej Europejskiemu Bankowi Centralnemu. Jednocześnie banki centralne będą realizować strategię Europejskiego Banku Centralnego. W rękach banków centralnych pozostanie bardzo ważny instrument regulacji podaży pieniądza – operacje otwartego rynku. Polegają one na zakupie bądź sprzedaży papierów wartościowych w szczególności obligacji przez bank centralny.

Zobowiązanie krajów członkowskich wynikające z art. 109 TWE powoduje sytuację w której każdy bank centralny przed przystąpieniem do ESBC winien usunąć niezgodności prawa narodowego z prawem Wspólnoty Europejskiej i Statutem ESBC. Sposób w jaki prawo narodowe zostanie dostosowane do prawa Wspólnotowego, pozostawiono ustawodawcy krajowemu. Pozostawiona swoboda wskazuje, że dany kraj może uchwalić nowy akt prawny bądź dokonać korekty w już obowiązującym. Ujednolicenie przepisów dotyczących funkcjonowania banków centralnych nie oznacza tworzenia identycznych statutów czy ustaw o krajowych bankach centralnych. Różnice mogą dotyczyć struktury organizacyjnej, nadzoru bankowego, jeżeli będą respektowane nadrzędne prawa Wspólnoty przede wszystkim w dziedzinie niezależności Europejskiego Systemu Banków Centralnych, jego celów i zadań¹².

Europejski System Banków Centralnych powstał 1 stycznia 1999 r. i zastąpił Europejski Instytut Walutowy. Nie posiada on osobowości prawnej. Składa się on z Europejskiego Banku Centralnego i narodowych banków centralnych państw członkowskich Unii Europejskiej, które posiadają osobowość prawną. Postanowienia Traktatu zostały tak sformułowane jakby wszystkie państwa UE miały szybko wstąpić do strefy euro. Obecnie do strefy euro należy 16 państw, natomiast Unia Europejska liczy 27 państw. Dlatego dla większej przejrzystości ESBC wprowadzono określenie Eurosystem. Obecnie do Eurosystemu należą państwa strefy euro.

¹⁰ C. Kosikowski, *Prawo finansowe w Unii Europejskiej*, Bydgoszcz – Warszawa 2008, s. 52.

¹¹ E. Wojtaszek-Mik, C. Mik, *Unia Europejska, Wspólnota. Zbiór dokumentów*, Kraków 2005, s. 180.

¹² D. Sobczyński, *Euro. Historia, praktyka, instytucje*, Warszawa 2002, s. 67–68.

Wynika z tego, że dopiero wtedy, gdy wszystkie państwa będą należeć do UG i W określenie Eurosystem będzie synonimem ESBC¹³.

Podstawowe zadania, jakie spełnia Europejski System Banków Centralnych potwierdzają, że jest to instytucja o charakterze federalnym. Zaliczamy do nich:

- formułowanie i realizację polityki pieniężnej strefy euro,
- przeprowadzanie operacji dewizowych zgodnie z zasadami wspólnej polityki pieniężnej,
- prowadzenie polityki emisyjnej w odniesieniu do wspólnej waluty.
- zarządzanie oficjalnymi rezerwami dewizowymi krajów członkowskich.

Powstanie Europejskiego Systemu Banków Centralnych spowodowało powstanie dwuszczeblowej struktury. Składa się ona z Europejskiego Banku Centralnego oraz narodowych banków centralnych. Wprowadzenie tej struktury do poszczególnych państw spowodowało z kolei powstanie trójpoziomowego systemu bankowego składającego się z Europejskiego Banku Centralnego, banku centralnego danego państwa i banków komercyjnych. Podstawowe decyzje dotyczące polityki pieniężnej podejmowane są przez Europejski Bank Centralny, natomiast narodowe banki centralne są odpowiedzialne za realizację tej polityki. Są one wykonawcami systemu. Narodowe banki centralne są powiązane jeszcze jednym faktem z EBC, a mianowicie wyposażyły go w kapitał zakładowy jak również przekazały część swych rezerw walutowych. Obecnie kapitał Europejskiego Banku Centralnego wynosi 5,760 mld. euro. Udziałowcami kapitału są narodowe banki centralne należące do Europejskiego Systemu Banków Centralnych. Poszczególne udziały zostały określone na podstawie tzw. klucza subskrypcji, czyli na udziale danego państwa w ogólnej liczbie ludności Wspólnoty oraz jego udziale w PKB¹⁴. W momencie powstania ESBC nie tylko zrzekamy się niezależności monetarnej, lecz jeszcze dodatkowo wspieramy finansowo EBC przez co uzyskuje on niezależność finansową.

Głównym zadaniem kapitału założycielskiego jest zapewnienie Europejskiemu Bankowi Centralnemu dochodu i odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa. Wysokość wkładu w kapitale poszczególnych krajów została ustalona w odniesieniu do udziału danego państwa w ogólnej liczbie ludności Wspólnoty w przedostatnim roku poprzedzającym ustanowienie banku i do udziału państwa w pro-

¹³ R. Wierzba, *Europejski Bank Centralny*, „Bank i Kredyt” 2006, nr 7, s. 10.

¹⁴ E. Głapiak, *Bank centralny euro sfery*, „Rzeczpospolita” 15.12.2009, s. B11.

dukcje krajowym brutto Wspólnoty w celach rynkowych, wg notowań z ostatnich pięciu lat poprzedzających przedostatni rok przed ustanowieniem banku¹⁵.

Relacje między Europejskim Bankiem Centralnym a bankami narodowymi oparta jest zgodnie z Traktatem z Maastrich na zasadzie subsydiarności¹⁶ z daleko idącą decentralizacją wykonawczą. Decentralizacji tej towarzyszy jednak silna centralizacja zwłaszcza w obrębie najważniejszych decyzji dotyczących polityki pieniężnej na szczeblu Europejskiego Banku Centralnego. W zakresie polityki pieniężnej decentralizacja oznacza, że zasilenie banków w płynność odbywa się za pośrednictwem banków centralnych. Przejawem decentralizacji jest również realizacja pozostałych operacji z zakresu polityki pieniężnej¹⁷. Zasada subsydiarności stara się więc łączyć konieczność maksymalnej efektywności działania z respektowaniem autonomii państw członkowskich Unii.

Przykładem decentralizacji są także funkcje analityczno-doradcze. Każdy narodowy bank posiada swoje departamenty badań i analiz dysponujące dużym potencjałem badawczym. Działalność ta dostarcza Europejskiemu Bankowi Centralnemu szeregu istotnych informacji. Produkcja monet i banknotów jest również zdecentralizowana ponieważ odbywa się w krajach członkowskich pod nadzorem EBC¹⁸.

Organami decyzyjnymi Europejskiego Banku Centralnego jest Rada Prezesów, Zarząd i Rada Generalna. Przez te organa ESBC realizuje swoje zadania. Podstawowe zadania jakie spełnia Europejski System Banków Centralnych potwierdzają, że jest to instytucja o charakterze federalnym. Do zadań tych zaliczamy:

- formułowanie i realizację polityki pieniężnej,
- przeprowadzanie operacji dewizowych zgodnie z zasadami wspólnej polityki pieniężnej,
- prowadzenie polityki emisyjnej w odniesieniu do wspólnej waluty,
- zarządzanie oficjalnymi rezerwami dewizowymi krajów członkowskich.

Rada Prezesów jako najważniejszy organ EBC składa się z 16 prezesów banków centralnych państw członkowskich UG i W oraz sześciuosobowego zarządu. Zarząd EBC, który jest jednocześnie organem wykonawczym Rady Prezesów składa się z przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i czterech członków. Obecnie Preze-

¹⁵ Protokół dotyczący Statutu EBC i ESBC, art. 29.

¹⁶ M. Grzesiak, *Europejski Bank Centralny*, Toruń 2004, s. 46.

¹⁷ P. Cadała, *Europejska bankowość centralna i polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego*, [w:] *Globalizacja i integracja europejska*, red. B. Jóźwik, Lublin 2005, s. 187.

¹⁸ M. Skopowski, *Monetarne instytucje finansowe na rynku papierów wartościowych strefy euro*, [w:] *Rynek papierów wartościowych strefy euro*, red. W. Przybylska-Kapuścińska, Kraków 2007, s. 59.

sem Rady jest Jean Claude Trichet. Na uwagę zasługuje sposób podejmowania decyzji w Radzie. Są one podejmowane większością głosów przy zasadzie „jedna osoba jeden głos”, w przypadku równowagi decyduje głos prezesa. Decyzje w sprawie celu przeznaczenia osiągniętych zysków przegłosowywane są większością 2/3 głosów. Patrząc na skład Rady Prezesów, można zauważyć, że wpływ na to co dzieje się w sferze polityki pieniężnej ma każdy z prezesów banków centralnych państw wchodzących w skład UG i W. Rada Generalna pełni natomiast funkcje doradcze i umożliwia utrzymanie stałej więzi między krajami, które weszły w skład UG i W a krajami które wkrótce wejdą do tych struktur.

WKŁAD ESBC W TWORZENIE FEDERACJI EUROPEJSKIEJ

NIEPOWODZENIA POWOJENNE DOTYCZĄCE integracji politycznej sprawiły, że większą rolę zaczęła odgrywać integracja gospodarcza. Osiągnęła ona duży stopień zaawansowania oraz stała się w decydującej mierze domeną koncepcji wspólnotowych, mieszcząc się generalnie w modelu federacyjnym¹⁹. Patrząc na dzisiejszą integrację widzimy, że trudno będzie w krótkim czasie zjednoczyć całą Europę w modelu federacyjnym. Należy do tego zmierzać drogą okrężną, ale bardziej realistyczną.

Zdecydowanie federalizmowi przeciwstawia się funkcjonalizm. W odróżnieniu od federalistów funkcjoniści uważają, że jedność europejską należy urzeczywistnić poprzez pomnażanie realnych więzi między państwami, zwłaszcza ekonomicznych, co doprowadzi do tak daleko posuniętej współzależności, że wojny i konflikty międzynarodowe staną się bezprzedmiotowe, ponieważ zostanie zlikwidowane źródło ich powstawania. Według funkcjonalistów zniknie również autarkia gospodarcza, a prymat polityki nad gospodarką zostanie zastąpiony prymatem gospodarki nad polityką. Gospodarka może być wykorzystana do celów politycznych i to ona będzie rozstrzygać o sile polityki, a nie odwrotnie. W związku z tym należy położyć nacisk na integrację gospodarczą, a polityka stanie się funkcją tej integracji²⁰.

Niezależnie od różnic, jakie dzieliły funkcjonalistów twierdzili oni, że ostatecznym rezultatem ich działania będzie „Europa ponadpaństwowa”. Praktycy przed-

¹⁹ D. Milczarek, op.cit., s. 45.

²⁰ A. Marszałek, *Europejska idea integracji międzynarodowej w perspektywie historycznej*, Toruń 2008, s. 215.

stawiciele jednego z nurtów utrzymywali, że winna to być Europa federalna²¹. Wspólnoty gospodarcze miały stanowić „początek Stanów Zjednoczonych Europy” wg Jeana Monetta lub „federację częściową” według Waltera Hallsteina²². Z powyższych rozważań wynika, że mimo dużych rozbieżności działania funkcjonalistów prowadzą do osiągnięcia federacyjnego modelu państwa poprzez integrację gospodarczą.

Integracja opierając się na modelu federacyjnym, polega na centralizacji określonych funkcji na szczeblu rządu federalnego oraz decentralizacji na poziomie regionalnym i lokalnym w celu maksymalnego zabezpieczenia udziału jednostki²³. Odnosząc do tej definicji strukturę ESBC, można stwierdzić, iż centralne funkcje na szczeblu federalnym pełni Europejski Bank Centralny²⁴, natomiast w ramach decentralizacji na poziomach regionalnych funkcjonują narodowe banki centralne.

Utworzenie Europejskiego Banku Centralnego instytucji o charakterze ponadnarodowym, stojącej na straży wspólnego pieniądza jest istotnym krokiem na drodze integracji o charakterze federalnym. Powstanie banku pokazuje, że suwerenne państwa narodowe w imię wyższych celów były w stanie zrezygnować ze swojego pieniądza narodowego, który był symbolem narodowej tożsamości. W ujęciu historycznym to pieniądz posiadał długą tradycję i był ściśle związany z losami kraju.

Koncepcja Europejskiego Banku Centralnego oparta jest na reprezentowaniu całej strefy euro nie zaś na reprezentowaniu interesów poszczególnych krajów. Takie podejście wymaga przede wszystkim dostosowań w sferze psychicznej i pozwoli na uniknięcie problemów obserwowanych w innych organach Unii jak np. ciągnących się w nieskończoność konsultacji, opóźnień w procesie podejmowania decyzji. Powstanie Europejskiego Banku Centralnego może okazać się katalizatorem integracji europejskiej w innych dziedzinach. Należy oczekiwać, że powodzenie tego przedsięwzięcia może dać impuls do zacieśniania współpracy w innych obszarach, a tym samym bardzo powoli zbliżyć Europę do modelu federalnego.

²¹ Por. A. Zakrzewska, *Federalizm w integracji europejskiej*, „Sprawy Międzynarodowe” 2003, nr 2, 2003, s. 59–73.

²² A. Marszałek, op.cit., s. 218.

²³ Por. F. Kinsky, *Federalizm model ogólnoeuropejski*, Kraków 1999.

²⁴ Por. I. Kraś, *Niezależność polityczna Europejskiego Banku Centralnego*, [w:] *Res Politicae t. III*, red. H. Cwiąg, Częstochowa 2009.

Europejski Bank Centralny, który funkcjonuje samodzielnie jest w pełni tego słowa znaczeniu organizacją ponadnarodową. Wynika to ze statutu określającego charakter i rolę EBC gdzie widnieje zapis mówiący, że ani EBC, ani żaden z narodowych banków centralnych, ani też żaden z członków organów zarządzających tych instytucji nie ma prawa przyjmować żadnych instrukcji od instytucji lub organów Wspólnoty, od rządów państw członkowskich ani żadnych innych organów.

Utworzenie Europejskiego Banku Centralnego może przyczynić się do pogłębienia integracji i rozprzestrzenienia idei federalizmu w Unii Europejskiej. Składają się na to dwie przyczyny:

- Europejski Bank Centralny stanowi przykład przekazania suwerenności na rzecz ponadnarodowego organu,
- w wyniku powołania EBC zwiększone zostały uprawnienia Parlamentu Europejskiego (zwiększona rola Parlamentu Europejskiego jest jednym z haseł europejskiego federalizmu, Traktat z Maastricht nadał uprawnienia do sprawowania demokratycznej kontroli nad EBC)²⁵.

Powstanie Europejskiego Banku Centralnego powinno również zachęcić do stworzenia zunifikowanego systemu podatkowego. W tej sytuacji nazwa Unia Gospodarcza i Walutowa istniałaby w pełnym wymiarze²⁶. Polityka makroekonomiczna byłaby w pełni realizowana przez organy ponadnarodowe Unii Europejskiej, tak jak ma to miejsce w przypadku polityki monetarnej. Silna pozycja Europejskiego Systemu Banków Centralnych i funkcjonującego w jego strukturach Europejskiego Banku Centralnego będzie możliwa jeżeli będzie jej towarzyszyć wystarczająco silna władza polityczna, która stworzy odpowiednie ramy dla funkcjonowania jednolitej polityki pieniężnej.

ZAKOŃCZENIE

DOKONUJĄC PODSUMOWANIA ZWIĄZANEGO z integracją europejską, należy wskazać, że jej największym osiągnięciem jest trwający od ponad pięćdziesięciu lat okres pokoju, połączony z dynamicznym rozwojem gospodarczym stwarzającym warunki do tworzenia stabilnego Europejskiego Systemu Banków Centralnych. Jean Monnet zwolennik europejskiego federalizmu uważał, że gospodarcze procesy

²⁵ M. Grzesiak, op.cit., s.134.

²⁶ Por. J. Krakowski, *Unia Europejska szkice o integracji*, Sosnowiec 2009, s. 73.

integracyjne będą prowadzić do coraz to głębszej integracji, prowadzącej do jeszcze większej współzależności i integracji politycznej. Obecnie trudno jest przekonać większość mieszkańców Europy argumentami politycznymi do stworzenia Europy o charakterze federalnym. Należy więc wskazać korzyści płynące z integracji gospodarczej i doprowadzić do uznania prawdziwej solidarności między państwami Unii Europejskiej. Zasada ta jest podstawą funkcjonowania państwa federalnego.

Proces budowy Unii Gospodarczej i Walutowej oraz funkcjonującego w jej ramach Europejskiego Banku Centralnego jest politycznym imperatywem i stanowi kolejny krok na drodze do federacyjnej Europy²⁷. Prawidłowe funkcjonowanie EBC i korzyści płynące ze wspólnej polityki pieniężnej mogą w znacznym stopniu przyczynić się do powstania państwa federacyjnego. Proces ten nie jest łatwy, lecz konieczny do podniesienia międzynarodowej pozycji Unii Europejskiej oraz utrzymania pokoju na tym kontynencie.

SUMMARY

THIS ARTICLE STARTS with possible presentations presented by Zbigniew Brzeziński concerning further development of European Union. The author asks a question in which way the EU is going? Is it federation or confederation way? In the other part of the article the author describes the beginning of European Central Banking System that is modeled after US and German federal central banking.

Introduction of European Central Bank System as an institution with federal country features is the subject of consideration in next part of this article. European Central Bank is an example of passing on its sovereignty to supranational institution. As a result of founding EBC the powers of European Parliament were increased.

In the end of the article the author emphasizes the fact that founding of European Central Bank within ESCB is necessary to strengthen further political integration, which may lead to the beginning of federal country.

²⁷ M. Burgess, *Federalizm i federacja*, [w:] *Unia Europejska – organizacja i funkcjonowanie*, red. M. Cini, Warszawa 2007, s. 115.